

How Can We Change Hashem's Mind?

Intro - Tefilah Fundamentals

1. מסכת ברכות דף ו עמוד ב

אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן

2. רש"י (שם)

דברים שעומדים ברומו של עולם - כגון תפילה, שעולה למעלה

3. מסכת ברכות דף לב עמוד ב

תנו רבנן, ארבעה צריכין חזוק ואלו הן: תורה, ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ... תפלה מנין - שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'

I. The Big Question

4. ספר העיקרים - מאמר ד פרק יח

מה שהביא האנשים לפקפק בתפלה קרוב למה שהביא אותם לסלק ידיעת השם. וזה שהם אומרים שלא ימלט הדבר מחלוקה אם שנגזר מהשם טוב מה על איש מה או לא נגזר. ואם נגזר אין צריך תפלה, ואם לא נגזר איך תועיל התפלה לשנות רצון השם לגזור עליו טוב אחר שלא נגזר, שלא ישתנה השם מן הרצון אל לא רצון ולא מלא רצון אל רצון, ובעבור זה יאמרו שלא יועיל כשרון המעשה אל שיגיע לאדם מהשם בעבורו טוב מה, וכן יאמרו שלא תועיל התפלה להשיג טוב מה או להנצל מרע שנגזר עליו.

II. Who Is Really Changing?

5. ספר העיקרים (המשך)

וזה הדעת אינו נכון, שהשפעות העליונות יושפעו על המקבל בהיותו במדרגה ידועה והכנה ידועה לקבלם, ואם לא יכין האדם עצמו לקבל השפע ההוא הנה הוא המונע טוב מעצמו, שאם נגזר על איש מה על דרך משל שיצליחו תבואותיו בשנה פלונית והוא לא יחרוש ולא יזרע בשנה ההיא, אף אם ימטיר השם מטרות עזו על פני תבל ארצה לא תצלחנה תבואותיו אחר שלא חרש וזרע, והוא מונע מעצמו הטוב ההוא בשלא הכין עצמו לקבלו.

ולפי זה נאמר שכשנגזר על האדם טוב מה הנה הוא נגזר עליו במדרגה ידועה מכשרון המעשה, וזה כלל יעודי התורה, וכן כשנגזר עליו רע מה הנה הוא נגזר בהיותו במדרגה ידועה מהרוע או בהכנה ידועה, וכשתשתנה המדרגה ההיא או ההכנה ההיא תשתנה הגזרה בהכרח לטוב או לרע.

ומזה הצד הוא שתועיל התשובה לרשע, שעל ידי התשובה הוא כאלו נהפך לאיש אחר שלא נגזרה עליו אותה גזרה.

6. רמב"ם - הלכות תשובה פרק ב הלכה ד

מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו, שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח

III. How Does Tefilah Change Us?

7. רש"ר הירש - בראשית כז:

ויתפלל בעדך - משרש "פלל" (שפט) כביכול, "מפלל" את עצמו, מחדיר את האמת האלהית לכל פנות ישותו והיותו, וכך קונה לעצמו אחדות ושלמות נפשית באור פני ה'. נמצאת התפלה היהודית עומדת בנגוד מוחלט לתפיסה ההמונית של "תפלה". לא השתפכות מבפנים, לא בטוי למה שהלב רוחש כבר, - לכך אנו קוראים "תחנה", "שיח" וכדו', - אלא: החדרת הלב באותה אמת הניתנת ונקנית לו מהחוז.

אין תפלה אלא "עבודה שבלב", אין "מתפלל" אלא "עובד" על תקנת עצמו, להעלות את לבו למרום פסגת הכרת האמת והחפץ בעבודת ה'. אלמלא כן, אילו תפלה היתה רק ביטוי לרחשי הלב, כיצד אפשר היה לקבע לה זמן ונוסח, כיצד אפשר היה להניח, שהצבור כלו על כל פרטיו יהיו חדורים רגש אחד והוגים מחשבה אחת, בזמנים הקבועים מראש. יתר על כן, תפלה שכזאת היא אך למותר. רגשות והגיונות החיים בלבנו כבר, אינם זקוקים עוד לביטוי, פחות מכל זקוקים הם לביטוי קבוע ומנוסח. חויה עמוקה תמיד מוצאת לה ביטוי, ואם גדולה החויה ונשגבה עד מאד, הרי היא למעלה מכל ביטוי ולה דומיה תהלה. אמור מעתה: לא באו תפלות הקבע אלא לעורר את הלב ולהחיות בקרבנו את אותם ערכי הנצח שעודם צריכים חיזוק ושמירה מעולה. אכן, ניתנה האמת להאמר: חסרון "מצב רוח" לתפלה רק יגדיל את הצורך הנפשי להתפלל, רק יגביר את כחה המציל וערכה הנשגב של אותה "עבודה שבלב" הנועשית על - ידי תפלה. "מצב רוח" חסר אינו אלא סימן מובהק לטשטוש אותה רוח שהיא איננה יסוד לתפלה אלא תכליתה ומטרתה הנעלה.

IV. The Relationship

8. מסכת יבמות דף סד עמוד א

א"ר יצחק: מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים

9. רש"י - בראשית ב:ה

כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים

10. מסכת יומא דף עו עמוד א

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשול לכם משל: למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים

11. מסכת ברכות דף לב עמוד א

דרש רבי שמלאי: לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל

12. מסכת ברכות דף לד עמוד א

דאמר רבי חנינא: ראשונות - דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיות - דומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אחרונות - דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו

13. רבינו יונה - מסכת ברכות דף ב עמוד ב (בדפי הרי"ף)

מפני שכשמזכיר גאולת מצרים ומתפלל מיד הוא מראה שבוטח בה' בתפלה כיון שמבקש ממנו צרכיו שמי שאינו בוטח בו לא יבקש ממנו כלום וכן נראה באלה שמות רבה בפרשת בא אל פרעה שאומר לשם שכשראו ישראל הנסים והנפלאות שהיה עושה עמהם הבורא שלא כטבעו של עולם בטחו בו ועל זה נאמר וירא ישראל את היד הגדולה אשר

עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' וגו' וכיון שמזכיר עכשיו אותה הגאולה שבטחו אבותינו בה' והצילם ומתפלל מיד נמצא שגם הוא בוטח בו שיענה אותו כמו שענה לישראל בעבור שבטחו בו ומפני זה מזכיר אותה הגאולה ומתפלל מיד והבטחון הוא עיקר היראה והאמונה ולפיכך זוכה בסיבתו לחיי עולם הבא

V. Humility

14. מסכת ברכות דף י עמוד ב

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל, שנאמר: ממעמקים קראתיך ה'... ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: המתפלל צריך שיכוין את רגליו, שנאמר: ורגליהם רגל ישרה.

15. מהרש"א - חידושי אגדות (שם)

צריך שיכוין רגליו. יש לתת טעם שיעמוד כן כאלו הוא כפות ברגלים וכן אמרו [שבת דף י עמוד א] בידי שנייה ידו אחת על חברתה בשעת תפלה כעבד כפות לפני רבו וק"ל:

16. מסכת ברכות דף לד עמוד א-ב

תנו רבנן: אלו ברכות שאדם שוחה בהן: באבות תחלה וסוף, בהודאה תחלה וסוף, ואם בא לשוח בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה - מלמדין אותו שלא ישחה. אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא הדיוט - כמו שאמרנו. כהן גדול - בסוף כל ברכה וברכה, והמלך - תחלת כל ברכה וברכה וסוף כל ברכה וברכה

17. רש"י (שם)

כהן גדול בסוף כל ברכה - כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע ולהשפיל עצמו.